

УДК 339.5:004.9(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.216.119-124>

Бойчук О.Г.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Boichuk Oleh

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

<https://orcid.org/0009-0003-7171-8191>

СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

У статті розкрито зміст сучасної трансформації зовнішньої торгівлі України як системного процесу зміни її товарної, географічної, інституційної, логістичної та цифрової конфігурації. Метою дослідження є поглиблення теоретичних положень, систематизація етапів і визначення провідних контурів цих змін. Застосовано історико-логічний, системний, структурно-функціональний і порівняльний методи, контент-аналіз та узагальнення офіційних даних. Удосконалено періодизацію розвитку зовнішньої торгівлі України та запропоновано багатоконтурну модель її сучасної трансформації. Встановлено, що воєнна адаптація, євроінтеграція і цифровізація формують єдиний механізм перебудови торговельних потоків, процедур та інфраструктури. Практична цінність результатів полягає у можливості їх використання під час формування торговельної, митної та цифрової політики держави.

Ключові слова: зовнішня торгівля, трансформація, структурні зміни, цифровізація, європейська інтеграція, торговельна політика, логістика, глобальні ланцюги створення вартості, воєнні ризики.

MODERN TRANSFORMATION OF UKRAINE'S FOREIGN TRADE

The article examines the modern transformation of Ukraine's foreign trade as a systemic process that simultaneously changes its commodity structure, geographical orientation, institutional environment, logistics, security mechanisms and digital architecture. The relevance of the study is determined by the combined influence of the full-scale war, the reconfiguration of global value chains, the deepening of European integration and the rapid spread of digital trade instruments. The purpose is to deepen the theoretical interpretation of foreign trade transformation, systematise its evolutionary stages and identify the principal contours and mechanisms of the current changes in Ukraine. The research methodology combines the historical and logical method, a systemic approach, structural and functional analysis, comparative analysis, content analysis of scientific publications and regulatory documents, and analytical generalisation of official trade and customs statistics. The study develops a periodisation that distinguishes the stages of institutional formation, global trade integration, European reorientation, pandemic-driven digital acceleration, and wartime adaptive and digital integration. It is established that the current stage cannot be interpreted only as a change in export and import volumes. Its defining feature is the interaction of structural, geographical, institutional, logistical, digital and security-related shifts. The commodity composition of exports remains concentrated in food products, agricultural raw materials and metals, while import dependence on machinery, transport equipment, energy and chemical products has increased. At the same time, the European Union has consolidated its role as the main trade and regulatory space for Ukraine. The practical value of the results lies in their applicability to the development of trade, customs, logistics and digital policies aimed at strengthening export capacity, reducing transaction barriers, improving interoperability with the European Union and increasing the resilience of foreign trade under wartime and post-war conditions.

Keywords: foreign trade, transformation, structural changes, digitalisation, European integration, trade policy, logistics, global value chains, wartime risks.

JEL classification: F14, F15, O33, L81.

Постановка проблеми. Сучасна зовнішня торгівля України розвивається під одночасним впливом фрагментації глобальних ланцюгів створення вартості, регіоналізації торговельних потоків, європейської інтеграції, цифровізації та повномасштабної війни. Поєднання цих чинників спричинило перехід від поступової ринкової модернізації до прискореної перебудови товарної структури, географії ринків, транспортних маршрутів, митних процедур, способів укладення контрактів і обміну даними. Тому сучасні зміни не можуть

бути адекватно пояснені лише коливаннями експорту та імпорту. Сучасна торговельна операція охоплює не лише фізичне переміщення товару, а й електронну ідентифікацію, цифрове документування, автоматизоване управління ризиками, інтеграцію логістичних і фінансових систем та дистанційне надання послуг. Відповідно, об'єктом дослідження має бути вся система транскордонної взаємодії.

Специфіка України полягає у поєднанні трансформації розвитку і трансформації виживання.

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Бойчук О.Г., 2026

Поглиблення інтеграції з ЄС, адаптація правил і розвиток електронних сервісів відбуваються одночасно з руйнуванням виробництва, перебудовою логістики та зростанням безпекових ризиків. Європейський Союз закріпився як головний торговельний і регуляторний простір України. Відповідно, постає потреба пояснити взаємозв'язок структурних, географічних, інституційних, логістичних, цифрових і безпекових змін як складових єдиного процесу трансформації зовнішньої торгівлі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження зовнішньої торгівлі України охоплюють кілька напрямів. Мазаракі А. та Мельник Т. пов'язують її тенденції з відкритістю економіки, конкурентоспроможністю і структурою виробництва [1]. Задоя А. акцентує увагу на структурних диспропорціях і переважанні товарів із низьким ступенем переробки [2]. Пелех О. розглядає розвиток торгівлі як послідовність змін під впливом криз та інтеграційних процесів [3], а Милашко О. обґрунтовує необхідність поєднання вартісного, фізичного і структурного аналізу [4].

Європейський вектор досліджують Атаманчук З. і Приймак Є. [6], а взаємозв'язок торговельної структури й економічного зростання – Тельнова Г. та Швець Н. [7]. Воєнну адаптацію, зміну логістики та географії експорту розкривають Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д. [8] і Пічкурова З. [9]. Пересічний О. досліджує дестабілізацію глобальних ланцюгів створення вартості під впливом геополітичних шоків [10].

Водночас у науковій літературі недостатньо систематизовано етапи трансформації зовнішньої торгівлі України та не сформовано цілісного уявлення про взаємозв'язок структурних, євроінтеграційних, цифровізаційних і воєнних чинників її сучасних змін. Невирішеним залишається питання визначення провідних контурів цієї трансформації та їх узагальнення в єдиній теоретико-аналітичній площині.

Метою статті є поглиблення теоретичних положень щодо змісту сучасної трансформації зовнішньої торгівлі України, систематизація етапів її розвитку та визначення провідних контурів змін під впливом європейської інтеграції, цифровізації і воєнних викликів.

Методи дослідження. Методологічною основою є системний підхід, за яким зовнішня торгівля розглядається як сукупність взаємодій підприємств, фінансових установ, логістичних операторів, митних органів та міжнародних інституцій. Щодо використаних методів дослідження, історико-логічний метод використано для періодизації розвитку з 1991 р.; структурно-функціональний метод – для виокремлення товарного, географічного, інституційного, логістичного, цифрового та безпекового контурів; порівняльний – для зіставлення сучасних торговельних показників. Метод контент-аналізу охоплював наукові публікації, міжнародні методичні документи, нормативні акти та офіційні матеріали.

Виклад основних результатів дослідження. Трансформацію слід відмежовувати від динаміки,

структурної зміни та цифровізації. Динаміка характеризує темпи зміни показників; структурна зміна – перерозподіл часток між елементами; цифровізація – використання цифрових інструментів для вдосконалення операцій. Трансформація є ширшим процесом зміни конфігурації системи, способів координації учасників, структури витрат і механізмів створення вартості.

Міжнародний підхід до вимірювання цифрової торгівлі зміщує увагу з властивостей продукту на спосіб здійснення транзакції. Цифровою вважається торгівля, що є цифрово замовленою та/або цифрово доставленою [2]. Тому електронні документи, платформи, платежі та обмін даними можуть трансформувати операції з традиційними товарами. Цифровий контур не формує ізольовану сферу, а пронизує пошук контрагента, укладення контракту, оплату, митне оформлення, логістику й аналітику.

Сучасну трансформацію зовнішньої торгівлі України запропоновано визначати як системний процес зміни її товарної, географічної, інституційно-регуляторної, логістичної, цифрової та безпекової конфігурації під впливом глобальних структурних зрушень, європейської інтеграції, технологічного розвитку і воєнних шоків, що приводить до зміни способів організації транскордонних операцій, трансакційних витрат, розподілу ризиків і механізмів створення внутрішньої доданої вартості.

Розвиток зовнішньої торгівлі після 1991 р. не був лінійним. Узагальнення наукових досліджень [1-10] та інституційних змін дає підстави виокремити п'ять етапів, представлених у табл. 1.

У 1991-2007 рр. формувалися національне законодавство, митна і валютна система, відбувався перехід від адміністративного розподілу потоків до ринкового обміну. Етап 2008-2013 рр. пов'язаний зі вступом до СОТ і поглибленням глобальної інтеграції, що розширило доступ до ринків, але посилює залежність від світової кон'юнктури. У 2014-2019 рр. домінували європейська переорієнтація та регуляторна конвергенція в межах Угоди про асоціацію і ПВЗВТ.

У 2020-2021 рр. пандемія прискорила електронну комерцію, дистанційні послуги та е-документообіг, перетворивши цифрові канали на умову безперервності. З 2022 р. триває воєнно-адаптивна і цифрово-інтеграційна трансформація: перебудовуються маршрути, відновлюється морський експорт, розвивається спільний транзит і поглиблюється сумісність із системами ЄС.

Товарна структура відображає конкурентні переваги й обмеження української економіки. У 2024 р. з 41,6 млрд дол. експорту 24,6 млрд дол. припадало на продовольчі товари; наступними за значенням були метали та машини [11]. Концентрація підтримує валютні надходження, але посилює залежність від цін, урожайності та доступності транспортних коридорів. У 2023 р. фізичний обсяг експорту наблизився до 100 млн тонн, тоді як його вартість становила близько 36 млрд дол. [11], що підтверджує проблему низької вартості одиниці експорту.

Таблиця 1

Періодизація сучасної трансформації зовнішньої торгівлі України

Етап	Період	Інституційно-подієва основа	Домінуючий зміст змін	Основний результат / суперечність
Інституційне становлення національної зовнішньоторговельної системи	1991-2007	Формування законодавства, митної та валютної систем; лібералізація ЗЕД	Перехід від адміністративного розподілу до ринкового обміну	Відкриття економіки за збереження сировинно-індустріальної спеціалізації
Глобальна торговельна інтеграція	2008-2013	Вступ до СОТ; поглиблення участі у світових ринках	Розширення доступу до ринків і посилення впливу глобальної кон'юнктури	Зростання відкритості за високої чутливості експорту до зовнішніх криз
Європейська переорієнтація та регуляторна конвергенція	2014-2019	Угода про асоціацію, ПВЗВТ, зміна географії торгівлі	Наближення стандартів, митних процедур і правил доступу до ринку ЄС	Формування європейського вектора та передумов цифрової інтеграції
Пандемічне цифрове прискорення	2020-2021	COVID-19, обмеження фізичної мобільності	Поширення електронної комерції, дистанційних послуг і е-документообігу	Перетворення цифрових каналів на умову безперервності операцій
Воєнно-адаптивна та цифрово-інтеграційна трансформація	з 2022 р.	Повномасштабна війна, перебудова логістики, прискорення інтеграції з ЄС	Диверсифікація маршрутів, NCTS, цифрові митні сервіси, оновлення ПВЗВТ	Посилення кризової стійкості з поглибленням інституційної сумісності

Джерело: узагальнено автором на основі [1-9].

Імпорт у 2024 р. був зосереджений на машинах, обладнанні й транспорті, хімічній та енергетичній продукції [11]. Частина такого імпорту є необхідною для оборони й відбудови, однак випереджальне зростання імпорту формує значний дефіцит. Тому оцінювання має розмежовувати продуктивний, критичний і споживчий імпорт та визначати його внесок у майбутню експортну спроможність.

ЄС став головним ринком і джерелом регуляторних змін. За даними Міністерства економіки, частка ЄС у торгівлі товарами становила 56,6% у 2023 р. і 53,8% у 2024 р. [11]. Європейська інтеграція забезпечує доступ до великого ринку та стабільніших правил, але підвищує залежність від вимог щодо стандартів, простежуваності й захисту споживачів. Тому вона має поєднуватися з диверсифікацією ринків і технологічним ускладненням експорту.

Інституційні зміни охоплюють правила доступу, стандарти, митні процедури, електронну довіру і транзит. Їх економічний ефект проявляється у зміні тривалості операцій, передбачуваності рішень і транзакційних витрат. «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» забезпечило перехід від електронного подання окремих документів до інтегрованої взаємодії бізнесу, митниці та контролюючих органів [8].

Приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту та NCTS сформувало наскрізний електронний транзитний процес. Перехід на NCTS Фаза 6 22 червня 2026 р. забезпечив нову модель митних даних ЄС, використання даних безпеки та взаємодію з ICS2 [12]. Ефект залежить від технічної сумісності систем, готовності бізнесу та якості управління ризиками.

Цифрова трансформація охоплює ERP, SCM, WMS, TMS, електронний обмін даними, платежі, платформи, бізнес-аналітику, великі дані та штучний інтелект. За

економічною функцією доцільно виокремлювати інфраструктурні, транзакційні, платформно-комунікаційні, управлінсько-аналітичні, інтеграційно-логістичні та інституційно-комплаєнсні технології [7]. Вирішальним є не факт наявності окремого рішення, а його інтеграція у наскрізний цифровий контур.

Угода про цифрову торгівлю між Україною та Великою Британією, що набула чинності 1 вересня 2024 р., закріпила умови використання електронних контрактів, рахунків і підписів, транскордонних потоків даних та кібербезпеки [9]. Водночас цифровізація створює ризики кібератак, технічних збоїв, платформної залежності й нерівного доступу малих підприємств до технологій. Отже, вона має супроводжуватися розвитком стандартів даних, кіберзахисту та цифрових компетентностей.

Повномасштабна війна порушила модель, орієнтовану на морський експорт масових вантажів. Потоків були перенаправлені до автомобільних, залізничних і дунайських маршрутів, що забезпечило безперервність, але збільшило витрати та навантаження на кордони [8, 9]. Відновлення морського коридору стало чинником зростання експорту у 2024 р., проте стійка система потребує взаємодоповнюваності маршрутів і цифрової координації інфраструктури.

Сучасну трансформацію запропоновано представити як взаємодію шести контурів: товарно-структурного, географічного, інституційно-регуляторного, логістичного, цифрового та безпеково-адаптивного. Зміна географії потребує адаптації стандартів; інституційна інтеграція стимулює цифровізацію; обмін даними підвищує ефективність логістики; воєнні ризики прискорюють диверсифікацію маршрутів. Слабкість одного контуру обмежує результати інших (табл. 2).

Таблиця 2

Контури сучасної трансформації зовнішньої торгівлі України

Контур	Зміст змін	Основні прояви в Україні	Економічні ефекти та ризики
Товарно-структурний	Співвідношення сировини, проміжної та високотехнологічної продукції; внутрішня додана вартість	Домінування продовольства, аграрної сировини й металів; імпорт машин, транспорту, енергії та хімії	Валютні надходження і підтримка експорту; ризик цінової залежності та низької вартості одиниці експорту
Географічний	Розподіл торгівлі між ринками та концентрація партнерів	Закріплення ЄС як головного торговельного простору; скорочення ролі традиційних східних ринків	Розширення доступу до ринку ЄС; залежність від його регуляторних і торговельних рішень
Інституційно-регуляторний	Торговельні угоди, стандарти, митні процедури, електронна довіра	Оновлення ПВЗВТ, спільний транзит, «Єдине вікно», електронні документи	Зменшення адміністративних бар'єрів; витрати на адаптацію до нових стандартів
Логістичний	Маршрути, пропускна спроможність, вартість і надійність доставки	Перебудова морських, дунайських, залізничних та автомобільних коридорів	Збереження потоків за умов війни; вищі витрати, черги та інфраструктурні обмеження
Цифровий	Дані, платформи, автоматизація, інтеграція корпоративних і державних систем	NCTS Фаза 6, EDI, ERP/SCM/WMS/TMS, цифрові платежі та аналітика	Скорочення часу, помилок та інформаційної асиметрії; кібернетичні й платформні ризики
Безпеково-адаптивний	Здатність підтримувати і відновлювати операції після шоків	Резервні маршрути, кіберзахист, гнучкі контракти, страхування та диверсифікація	Підвищення стійкості; додаткові витрати на резервування та управління ризиками

Джерело: розроблено автором.

Концептуальна логіка моделі містить три рівні. На першому діють драйвери: війна, глобальна кон'юнктура, європейська інтеграція, технологічний розвиток і державна політика. На другому відбуваються зміни у

шести контурах. На третьому формуються результати: доступ до ринків, транзакційні та логістичні витрати, швидкість, внутрішня додана вартість і стійкість (рис. 1).

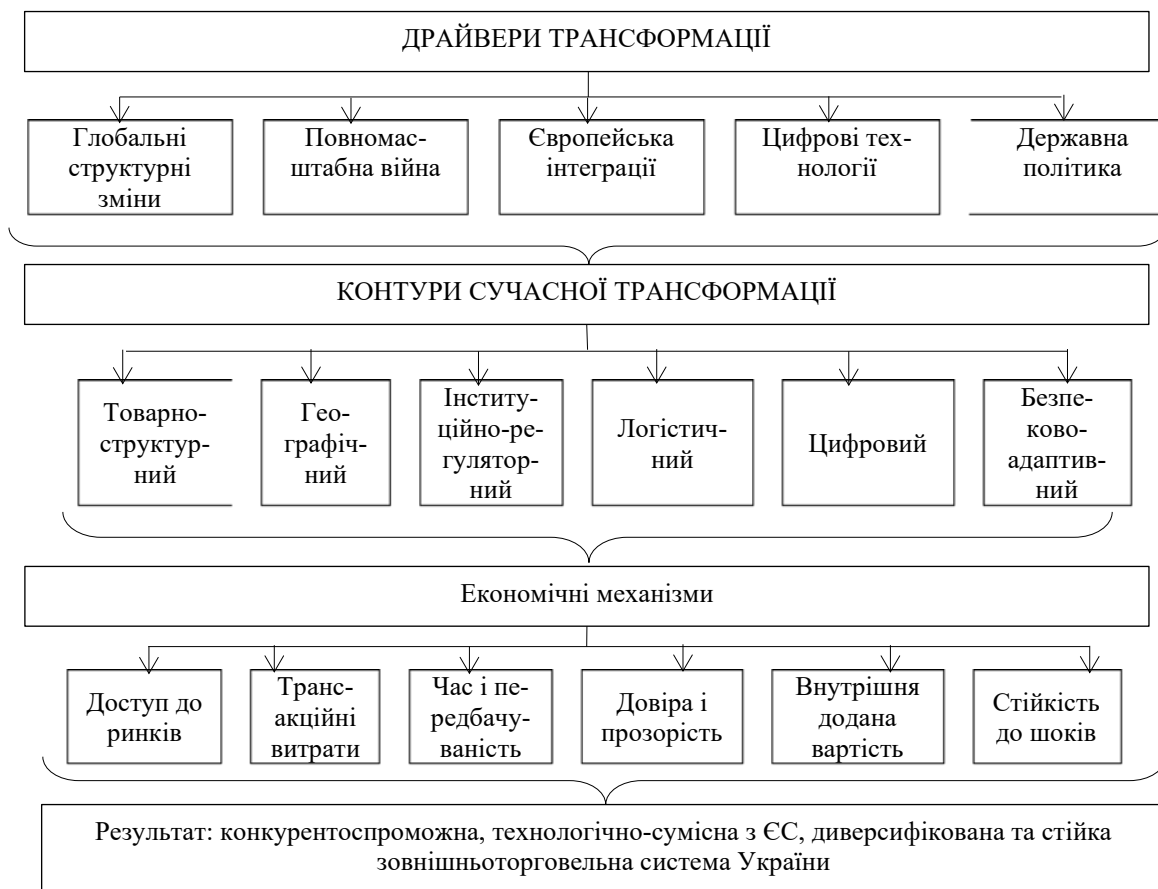

Рис. 1. Концептуальна модель сучасної трансформації зовнішньої торгівлі України

Джерело: розроблено автором.

Модель дає змогу розмежувати відновлення потоків і якісну трансформацію. Позитивною вона є тоді, коли зростання товарообігу супроводжується підвищенням внутрішньої доданої вартості, диверсифікацією, скороченням непродуктивних витрат і посиленням стійкості. Відповідно система показників має охоплювати складність експорту, концентрацію партнерів, тривалість процедур, вартість логістики, частку наскрізно цифрових операцій та швидкість відновлення після шоків.

Торговельна політика має поєднувати оперативну стійкість і структурну модернізацію. Підтримка експорту повинна спрямовуватися на розвиток переробки, послуг, участі малого бізнесу в платформах і ланцюгах постачання. Європейська інтеграція потребує підтримки сертифікації, цифрової простежуваності та адаптації підприємств до стандартів ЄС.

Цифрова політика має орієнтуватися на інтероперабельність, одноразове подання інформації та сумісність корпоративних і державних систем. Показником успіху є не кількість електронних форм, а скорочення часу, витрат, помилок і повторного введення даних. Логістична політика повинна поєднувати модернізацію інфраструктури з цифровим управлінням пропускнуою спроможністю і взаємодією NCTS, ICS2 та національних платформ.

Подальше оцінювання має поєднувати індексну діагностику і причинний аналіз. Рівень цифрової зрілості не доводить, що зміна експорту або витрат спричинена реформою. Для цього необхідні методи різниці різниць, подієвого аналізу, синтетичного контролю, панельні та гравітаційні моделі з відокремленням ефектів війни, цін, валютного курсу й доступності маршрутів.

Висновки. Сучасна трансформація зовнішньої торгівлі України є багатоконтурним процесом перебудови товарної спеціалізації, географії потоків, інституційних правил, логістики, цифрової архітектури та

механізмів стійкості. Її драйверами є війна, європейська інтеграція, зміна глобальних ланцюгів створення вартості й поширення цифрових технологій.

Удосконалена періодизація охоплює інституційне становлення у 1991-2007 рр., глобальну інтеграцію у 2008-2013 рр., європейську переорієнтацію у 2014-2019 рр., пандемічне цифрове прискорення у 2020-2021 рр. та воєнно-адаптивну цифрову інтеграцію з 2022 р. Сучасний етап поєднує кризову адаптацію з довгостроковим наближенням до правил і систем ЄС.

Відновлення товарообігу супроводжується посиленням дефіциту та збереженням концентрації експорту на продовольстві, аграрній сировині й металах. Тому критеріями якісної трансформації мають бути внутрішня додана вартість, диверсифікація, технологічне ускладнення експорту та продуктивний характер імпорту.

ЄС перетворився на головний торговельний, логістичний і регуляторний простір. NCTS, «Єдине вікно» та цифрові угоди підвищують інституційну сумісність, але їх результативність залежить від спроможності підприємств інтегрувати цифрові сервіси у власні процеси. Запропонована багатоконтурна модель створює основу для подальшого емпіричного оцінювання і формування узгодженої торговельної, митної, логістичної та цифрової політики України.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки статті було використано інструменти штучного інтелекту ChatGPT (модель GPT-5.6), Thinking (OpenAI, 2026), для пошуку та узагальнення літератури та покращення структури й логіки статті. Жоден текст, згенерований за допомогою штучного інтелекту, не використовувався без критичного редагування. Автор несе повну відповідальність за науковість, точність та цілісність контенту.

Список використаних джерел:

1. Мазаракі А., Мельник Т. Сучасні тенденції та чинники розвитку зовнішньої торгівлі України. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2011. № 2. С. 5-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2011_2_2 (дата звернення: 05.05.2026).
2. Задоя А. О. Зовнішня торгівля України: сучасні масштаби, структура і тенденції. Академічний огляд. 2016. № 2(45). С. 110-117. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2016-2/15.pdf> (дата звернення: 05.05.2026).
3. Пелех О. Особливості розвитку зовнішньої торгівлі України від початку XXI ст. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2021. № 1(9). С. 371-385. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/uk/article/view/181/181> (дата звернення: 05.05.2026).
4. Милашко О. Г. Статистичне дослідження стану та розвитку зовнішньої торгівлі України. Вісник соціально-економічних досліджень. 2021. № 1(76). С. 191-202. URL: <https://vsed-oneu.com.ua/index.php/journal/article/download/154/147> (дата звернення: 05.05.2026).
5. Міценко Н. Г., Кабаці Б. І., Федоренко А. О. Залежність економіки України від зовнішньої торгівлі: тенденції зміни індикаторів. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2021. № 62. С. 12-21. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-62-02>
6. Атаманчук З. А., Приймак Є. О. Зовнішня торгівля України з країнами ЄС на сучасному етапі. Бізнес Інформ. 2025. № 2. С. 39-46. URL: https://mail.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-2_0-pages-39_46.pdf (дата звернення: 05.05.2026).
7. Тельнова Г. В., Швець Н. С. Структура зовнішньої торгівлі та економічне зростання України: емпіричний аналіз. Бізнес Інформ. 2025. № 1. С. 53-62. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-53-62>
8. Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д. Експорт України в умовах воєнного стану. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2023. № 5(130). С. 18-32. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(130\)02](https://doi.org/10.31617/3.2023(130)02)

9. Пічкурова З. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2024. № 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-151>
10. Пересічний О. Є. Формування інтегрального індексу дестабілізації глобальних ланцюгів створення вартості в умовах геополітичних трансформацій. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2025. Вип. 30. С. 106-122. DOI: <https://doi.org/10.34079/2518-1394-2025-15-30-106-122>
11. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2024 році. Міністерство економіки України. 2025. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/1f45d5bc-f3ed-412c-b02f-8bbe571ecc4d> (дата звернення: 05.05.2026).
12. Україна перейшла на застосування NCTS Фаза 6. Державна митна служба України. 2026. URL: <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/ukrayina-pereishla-na-zastosuvannia-ncts-faza-6-2883> (дата звернення: 05.05.2026).

References:

1. Mazaraki, A., & Melnyk, T. (2011). Suchasni tendentsii ta chynnyky rozvytku zovnishnoi torhivli Ukrainy [Modern trends and factors in the development of Ukraine's foreign trade]. Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Torhovelnno-Ekonomichnoho Universytetu, (2), 5-14. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2011_2_2 [in Ukrainian].
2. Zadoia, A. O. (2016). Zovnishnia torhivlia Ukrainy: suchasni mashtaby, struktura i tendentsii [Ukraine's foreign trade: Current scale, structure and trends]. Akademichnyi Ohliad, 2(45), 110-117. <https://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2016-2/15.pdf> [in Ukrainian].
3. Pelekh, O. (2021). Osoblyvosti rozvytku zovnishnoi torhivli Ukrainy vid pochatku XXI st. [Features of Ukraine's foreign trade development since the beginning of the 21st century]. Mizhnarodni Vidnosyny, Suspilni Komunikatsii ta Rehionalni Studii, 1(9), 371-385. <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/uk/article/view/181/181> [in Ukrainian].
4. Mylashko, O. H. (2021). Statystychne doslidzhennia stanu ta rozvytku zovnishnoi torhivli Ukrainy [Statistical study of the state and development of Ukraine's foreign trade]. Visnyk Sotsialno-Ekonomichnykh Doslidzhen, 1(76), 191-202. <https://vsed-oneu.com.ua/index.php/journal/article/download/154/147> [in Ukrainian].
5. Mitsenko, N. H., Kabatsi, B. I., & Fedorenko, A. O. (2021). Zalezhnist ekonomiky Ukrainy vid zovnishnoi torhivli: tendentsii zminy indykatoriv [Dependence of Ukraine's economy on foreign trade: Trends in indicators]. Visnyk Lvivskoho Torhovelnno-Ekonomichnoho Universytetu. Ekonomichni Nauky, (62), 12-21. <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-62-02> [in Ukrainian].
6. Atamanchuk, Z. A., & Pryimak, Ye. O. (2025). Zovnishnia torhivlia Ukrainy z krainamy YeS na suchasnomu etapi [Ukraine's foreign trade with EU countries at the present stage]. Business Inform, (2), 39-46. https://mail.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-2_0-pages-39_46.pdf [in Ukrainian].
7. Telnova, H. V., & Shvets, N. S. (2025). Struktura zovnishnoi torhivli ta ekonomichne zrostannia Ukrainy: empirychnyi analiz [Foreign trade structure and economic growth of Ukraine: An empirical analysis]. Business Inform, (1), 53-62. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-53-62> [in Ukrainian].
8. Nechyporuk, A., Kotova, M., & Kochubei, D. (2023). Eksport Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Ukraine's exports under martial law]. Zovnishnia Torhivlia: Ekonomika, Finansy, Pravo, 5(130), 18-32. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(130\)02](https://doi.org/10.31617/3.2023(130)02) [in Ukrainian].
9. Pichkurova, Z. (2024). Rozvytok zovnishnoi torhivli Ukrainy v umovakh viiny [Development of Ukraine's foreign trade during the war]. Ekonomika ta Suspilstvo, (70). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-151> [in Ukrainian].
10. Peresichnyi, O. Ye. (2025). Formuvannia intehrlnoho indeksu destabilizatsii hlobalnykh lantsiuhiv stvorennia vartosti v umovakh heopolitychnykh transformatsii [Formation of an integral index of global value chain destabilisation under geopolitical transformations]. Visnyk Mariupolskoho Derzhavnoho Universytetu. Serii: Ekonomika, (30), 106-122. <https://doi.org/10.34079/2518-1394-2025-15-30-106-122> [in Ukrainian].
11. Ministry of Economy of Ukraine. (2025). Biuletен станu torhovelynykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta YeS u 2024 rotsi [Bulletin on trade relations between Ukraine and the EU in 2024]. <https://me.gov.ua/Documents/Detail/1f45d5bc-f3ed-412c-b02f-8bbe571ecc4d> [in Ukrainian].
12. State Customs Service of Ukraine. (2026b). Ukraina pereishla na zastosuvannia NCTS Faza 6 [Ukraine switched to NCTS Phase 6]. <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/ukrayina-pereishla-na-zastosuvannia-ncts-faza-6-2883> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 26.06.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 10.08.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 03.09.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.